

Host

Ernest Kollqi

(Z publikace *Lambertz, Maximilian: Albanisches Lesebuch (mit Einführung in die albanische Sprache)*, Leipzig, Otto Harrassowitz, 1948, vybral a přeložil Martin Podborský.)

Za vrcholu poledního žáru se tajemník přiřítíl na koni k osamělému horskému dvorci Uce Lleshiho a křikl vzhůru:

„Pane poručíku! Hej, pane poručíku!“

Uc Lleshi vyšel ven nad schody a zvolal v odpověď:

„Kdo je to?“

Potom, když toho člověka poznal, sestoupil dolů a zavolal na hosta:

„Pojd' dál, synu!“

„Kdepak! Nezdržím se tu,“ pronesl ten druhý s koně, „ale dostali jsme příkaz ze Shkodry a přijel jsem, abych ti jej vyřídil. Včera večer uprchl odtamtud nějaký novinář, jeden z těch studentů, co píšou proti vládě, a zdá se, že má v úmyslu přejít přes hranici někde tady u nás. Vláda toho člověka hledá. Musíš proto všude postavit hlídky, abys ho v žádném případě nenechal přeběhnout.“

Uc Lleshi chvíli přemýšlel a pak pravil:

„Můj drahý, víte určitě, že dosud nedorazil na druhou stranu?“

„A jak se měl dostat na hranici za jedinou noc? Včera večer, jak jsem řekl, vyrazil ze Shkodry a ve dne se určitě neodvážil cestovat, pokud nemá lebku z oceli!“

„Pak živ tudy přes hranici nepřejde, ledaže by spíš letěl povětrím, nežli šel po zemi. Ale odpočiň si a napij se kávy!“

„Nemohu, pane poručíku. Čeká na mne okresní hejtman. Také my vyrázíme pronásledovat uprchlíka. Hodně štěstí!“

„Šťastnou cestu! A řekni okresnímu hejtmanovi, ať si nedělá žádné starosti, co se týče mé práce tady!“ A rukou opsal kruh ve směru k blízké hranici.

Jakmile tajemník okresního hejtmanství odjel, Uc řekl svému synovci Mirashovi:

„Jdi rychle a shromáždí mi četníky a pošli je co nejrychleji sem za mnou. Pak přeběhni na zadní svah zavolat Doda a Nikolla a řekni jim, ať nechají práce a přikvačí sem. Hybaj, hni sebou!“

Chlapec odpelášil a Uc požádal svou ženu o uniformu, do níž se oblékal pouze tehdy, když byl pověřen takovým úkolem, jako byl tento. Jinak si užíval svého položoldu doma jako důstojník v záloze a hleděl si své práce. Oblékl se, obul si opánky, připjal si zbraně a sestoupil do dvora, aby tam počkal na své lidi.

Uc Lleshi, podsaditý muž se širokými, mohutnými rameny a trochu křivýma nohama, vypadal, třebaže ještě neměl vlasy příliš šedivé, přinejmenším na plných padesát let. Ale energické rysy ve tváři sežehnuté sluncem a jiskrné oči vypadaly současně na to, že on co do rychlosti a odvahy žádnému mladíku neustoupí. Jako vlivný člověk v té části Hornatiny, kde bydlel, dostával od vlády čestné úřady a odměny, aby se jeho velká moc, jež by jinak mohla být škodlivá, zužitkovala v soukolí státu. A v onom případě nešlo o neobratné administrativní opatření, neboť sotvaže Uc oblékl uniformu, neodvažoval se už žádný zbojník potulovat po okolí a příkazy vlády se vykonávaly co nejlépe. Nevelel pravidelným četníkům, nýbrž věrným lidem, jež shromažďoval v případě potřeby. To byli jeho četníci. Lidé, kteří opouštěli domovy a plahočili se za ním, a to bez jakékoliv odměny, pouze z přichylnosti k němu a kvůli drobným poctám, jež člověku umožňovaly předvádět se ve městě i v horách.

I toho dne, jakmile je zpráva zastihla, přispěchali jako o závod do dvora, ozbrojeni co nejsilněji. Uc jim přesně vyložil situaci a nakonec řekl:

„A máme práci, mužové! Snad kvůli tomu budeme muset být dva tři dny na číhané beze spánku. Je třeba mít oči otevřené a uši také a nenechat ani mouchu proletět.“

Nikdo neznal lépe než on různé stezky vedoucí ke hranici, protože jich už často užil při dřívějších nebezpečných případech. Poslal lidi po dvou na místa, kde si jich vyžadovala nutnost, a když všichni odešli, řekl svým synům Dodovi a Nikollovi:

„Připněte si zbraně a pojdte se mnou. Ty, Mirashi, zůstaň doma.“

Pak se vydal s oběma syny dolů s kopce.

Šli beze slova. Dod a Nikoll, první nevysoký jako otec a druhý s postavou obra, se neodvažovali otevřít ústa, když nebyli tázáni. Uc měl zvyk cestou hodně přemýšlet a málo mluvit. Synové věděli, že každá myšlenka jejich otce se nese ke cti a ke štěstí jejich rodu.

„Je to jistě svatá povinnost, prospíší si a dostihnout toho čertovského studenta. Měl bych ho sám dovést do Shkodry, předat ho tam a na úřadě otevřeně říci, že přišel čas udělat mě kapitánem. Jestliže se mi tento úkol podaří jak se patří splnit, budu mít právo se ozvat.“

Tyto myšlenky navodily Uci Lleshimu dobrou náladu. Práce se mu po každé dařila, takže upnul-li se v mysli na nějakou záležitost, mohl si být téměř jist, že při troše trpělivosti a šikovnosti ji dovede ke zdárnému konci. Byl dítě štěstěny. Pouze jediná věc mu dosud nevycházela, a to pro něj byla otevřená rána, která mu ve dne v noci zžírala srdce. Předěšlého roku mu lidé z domu Gjoka Vaty zabili bratra, Mirashova otce, a přese všechno úsilí a námahu z jeho strany i ze strany mužských příslušníků domu nebyl dosud s to vykonat krevní mstu. Ale na tom nebylo nic divného. Dům Gjoka Vaty, věčného Ucova soupeře v onom okrese, byl silný a měl rozsáhlou klientelu a jeho lidi nešlo snadno zabít.

Šli už přes hodinu svahem kopce, když se Uc Lleshi zastavil a řekl synům: „Vás dva nechám na hlídce tady na Pastýřské stezce. Jsem si jist, že Horáci, kteří doprovázejí onoho Shkodřana, mu poradí, aby pronikl touto soutěskou. Ale jakpak jen si mohou myslet, že ji najdou volnou? Jestliže ho přistihnete, zajměte ho, jak bude tudy přicházet. Rozhodně ho zaživa nenechejte přeběhnout!“

Pak se Uc pustil sám na zpáteční cestu. Opět zamířil do kopce, u rozcestníku odbočil a zašel zkontrolovat jednu po druhé hlídky rozestavené po stezkách podél hranice. Když dorazil dočista vyčerpán do svého dvorce, právě se stmívalo.

Zatímco stoupal vzhůru, rozhodl se, že narychlo něco pojí, chvílku si odpočine, vezme s sebou Mirashe a vyrazí na celou noc na hlídku. Mohli by běžence někde dostihnout a jestliže by ho chytře pronásledovali, mohli by ho vlákat do pasti na některé stezce obsazené jeho lidmi. A tam se ho zmocnit.

V poschodí doširoka rozevřel oči překvapením. Spatřil světlo v pokoji pro hosty a dvě pušky na věšáku. V tom okamžiku vyšla z kuchyně jeho žena, zpravená zvukem kroků o jeho příchodu.

„Kdo je v pokoji pro hosty?“ zeptal se jí.

„Gjok Vata.“

„Kdo?“ zopakoval otázkou hluchým hlasem.

„Gjok Vata s nějakým Shkodřanem.“

Uc ztuhl. Tělem mu proběhl studený děs. Bratrův vrah v jeho domě? Bdí, či sní? Sebral veškerou sílu vůle a otřásl se. Zavěsil svou pušku vedle obou ostatních a vyvinul úsilí nasadit si veselý výraz na tvář. Vstoupil. Hosté seděli spolu s Mirashem.

„Dobrý večer, mužové, dobře, že vás Bůh přivedl!“

Povstali. Uc se objal nejprve s Gjokem Vatou, který byl jeho vrstevník,

ale byl vyšší a měl kníry, jež mu obloukem sahaly až k uším, a potom se Shkodřanem. Ten vypadal velmi mladě, byl skoro vyzáblý a v obličejí bledý, oblečen byl po evropském způsobu. Usedli. Uc vyňal dózu na tabák a ubalil jim cigarety. Zeptal se svých lidí:

„Přinesli jste kávu?“

„Už jsme popili! Už jsme popili!“ řekl Gjok Vata.

„Přineste každému ještě jednu,“ přikázal Uc.

Nějaký čas prodleli mlčky. Ucovi krvácela rána, kterou měl nezhojenu v srdci. Vraha, jehož marně hledal po celý rok v samotě horských luk, aby mu vpálil kulku do čela, hle, měl teď před sebou. A obyčej mu přikazoval, aby ho přijal a rozmlouval s ním jako s nejdražším přítelem, když už mu vpadl do domu jako host! Ale jeho vnitřní hněv po krátké době přemohla zvědavost. Proč ale jen udělal Gjok ten i pro něho těžký krok? Jak tak pozoroval Shkodřana, najednou Ucovi něco projelo myslí jako blesk, ale dál nechtěl sledovat tu myšlenku, jež ho příliš mučila. Rozhodl se, že se zlu, jež ho postihlo, podrobí bez zbytečného mudrování. Jelikož si hned při příchodu okamžitě všiml, že hosté mají stále připjaty pásy s náboji a příruční zbraně, obrátil se k nim, jakmile byla druhá káva dopita, a řekl jim:

„Udělejte si pohodlí, mužové!“

Gjok Vata odepjal revolver se stříbrnou rukojetí i s pásem a podal jej Mirashovi. Totéž udělal i Shkodřan.

„Mirashi, dones nám kořalku!“

Při kořalce rozmlouvali oba Horáci, ač soupeři, o všeličem, probírajíce podle tradičního dobrého mravu témata, jež nemohla jednomu ani druhému kazit dobrou náladu. Kdo by je viděl, jak sedí naproti sobě, pokoující a vyprazdňují sklenky kořalky, ten by nemohl připadnout na myšlenku, že ti dva muži, kdyby se na druhý den ráno někde měli setkat, zamířili by nemilosrdně pušku jeden na druhého. Shkodřan vypadal ustaraně. Otevřel ústa vždy jen v odpověď na požehnání, jež mu adresovali při připitcích. Uc a Gjok dost hovořili, aniž si vůbec pohlédli do očí. Konečně, když už do sebe obrátili pěkně velké množství sklenek, Gjok Vata se zvedl a obrátil se ke Shkodřanovi:

„Na tvé zdraví, pane! I já ti připíjím jednou sklenkou. Nemáš proč zůstat teď zabrán v myšlenkách, když jsi pod ochranou Uce Lleshiho.“

„I na tvoje, Gjoku Vato,“ odvětil on, jako by se probral ze sna. „Těší mě naslouchat vašemu hovoru a co se myšlenek týče, ty mě trápily pouze potud, než se mi podařilo dostat se k tvým dveřím, Uci Lleshi, a do tohoto domu.“

Uc Lleshi porozuměl a sklonil hlavu. Neměl už ani špetku pochybnosti. Shkodran, kterého mu Gjok Vata přivedl do domu, není nikdo jiný než ten novinář na útěku, člověk, kvůli němuž vyburcoval své lidi a dal obsadit na tolika místech pohraniční stezky. Rozličné myšlenky ho pálily v mozku jako ohnivé blesky:

„To je ale chytrák, tenhle Gjok, sper ho ďas! Docela dobře si mohl najít způsob jak zachránit shkoderského hosta i jinak. Ten je ale mazaný! Odvážil se podstoupit nebezpečí, že ho už nebudu pronásledovat jenom jako vraha, jímž je pro mne, nýbrž i jako provinilce vůči vládě. Byl bych ho zničil i s jeho majetkem a s jeho domem! Ale vyšlo mu to...“

Albánie má podivuhodné obyčeje. Dům Uce Lleshiho nikdy nedoznal poskvrny. Kdokoli do něj vstoupil, ten si byl jist, že mu poskytne záštitu až do případného svého zničení a naprostého zániku. Čest domu a obyčeje země stály pro Uce nad jakýmkoli zájmem, nad jakýmkoli příkazem vlády a nad každým citem a jiným důvodem. Proto vzdychl a v duchu si řekl:

„Ať je po jeho.“

Pak se obrátil ke Gjoku Vatovi a odpověděl:

„Co se má stát, vážený Gjoku, to ať šťastně se stane ... ku prospěchu tohoto hosta, jehož jméno ani neznám...“

„Shefqet Kadija,“ pronesl sám Shkodran, skočiv mu do řeči.

„Zůstávej zdrav. Slyš, jak už jsem řekl, co se má stát, to ať šťastně se stane ku prospěchu tohoto pána. Co mne se týče, v ničem nezaostanu při splácení dluhu, ježž nám zanechali předkové ve prospěch hosta. Pak ať to skončí, jak chce!“

Po těchto slovech bylo prostřeno na stůl. Ještě než uchopil chléb, Gjok Vata, když se mu už podařilo zavést rozmluvu tam, kam potřeboval, nejprve řekl:

„Ať dá Bůh vzkvétat tvému hospodářství, Uci Lleshi!“

Pak, hledě mu poprvé přímo do očí, pokračoval:

„Tento pán nebyl ještě nikdy ve svém životě v takové tísní jako dnes. Vláda ho hledá a dostane-li ho ... bídně se mu povede! Vyhledal můj dům a svěřil se do mé péče. Já jsem ho zavedl k tobě, abys mi ho vzal pod svou ochranu a abys mi ho ve zdraví převedl přes hranici, neboť dobře vím, že bez tvé pomoci žádný muž přes hranici na tvém úseku nepřeběhne.“

Uc si mezitím, jak Gjok mluvil, rozvážil, co udělá. Odpověděl, nechávaje také svůj pohled setkat se s pohledem soupeřovým:

„Já udělám pro toho pána, co bude v mých silách. Ale teď jezme, uvažovat budeme potom!“

Pojedli. Bylo již pozdě, když se pán domu vztyčil a řekl:

„Mužové, nadešel čas něco podniknout!“

Všichni povstali, připjali si zbraně, rozloučili se se ženami a vyšli ven. U dveří do dvora Gjok Vata řekl:

„Kéž se náš příchod v dobré obrátí, Uci Lleshi. Já teď půjdu přímo domů. Není třeba, abych šel s vámi. Kéž ti Bůh prodlouží život za to, co děláš pro tohoto pána.“

Uc opáčil:

„Kéž zůstáváš na živu a dočkáš se mnohého dobra! Ale sám teď neodejdeš. Mirashi, doprovod' jej.“

Všichni se objali. Gjok Vata zmizel ve tmě, provázen synem toho, jež minulého roku zabil.

Noc byla svěží, hvězdnatá a bezměsíčná. Svítání nebylo daleko. Shkodřan vykročil temnotou, veden Ucem, jež kráčel cestou plnou kamení s podivuhodnou jistotou. Po hodině, během níž sestupovali dolů s kopce, se zastavili před úzkou stezkou. Vstoupili do soutěsky, z níž byl vidět pouze proužek nebe, vyšitý zlatem hvězd. Na jednom místě Uc zahalekal:

„Dode! Nikolle!“

Ze tmy v hloubi soutěsky přišla odpověď:

„Kdo je to?“

„To jsem já, Uc. A s vámi je někdo?“

„Jsme sami.“

Jak se oba hoši přiblížili, vytřeštili oči při pohledu na Shkodřana, ale ani nehlesli. Sklonili hlavu a zařadili se za otce.

Když vyšli ze soutěsky, jež byla dosti dlouhá, nebe se na východě rozjasňovalo. Před nimi tekla bystřina s dlouhou řadou vrb po obou březích. Na zurčící vodě se začaly zachvívat první záblesky svítání. Uc řekl:

„Nyní jsi zachráněn, vážený pane. Za bystřinou je cizina. Myslel jsem si, že z této soutěsky vyjdu jako kapitán, a velmi se obávám, že tady snad nechám i hodnost poručíka. Ale kupředu, na tom nesejde. Bez věrnosti a bez přátel nemá pro nás žádnou cenu ani život v těchto našich horách. Šťastnou cestu!“

„Bud' šťasten a Bůh tě opatruj, Uci Lleshi!“ pravil novinář. „Tuto službu ti nezapomenu, co budu na světě.“

Všichni se s ním jeden po druhém objali. On sundal boty a ponožky a přebrodil bystřinu.